

Til styret
Sparebank 1 SMN
Postboks 4796 Torgarden
7467 TRONDHEIM

VÅR REFERANSE
17/6786

DERES REFERANSE

DATO
22.02.2018

Kontroll av finansiell rapportering

1. Innledning

Finanstilsynet har gjennomgått enkelte forhold i årsregnskapet til Sparebank 1 SMN ("banken"/"SMN") for 2016, jf. verdipapirhandelloven ("vphl") § 15-1 tredje ledd. Det vises til tidligere korrespondanse, senest bankens brev av 30. januar 2018.

Kontrollen av SMNs årsregnskap for 2016 har omhandlet regnskapsføring av fondsobligasjoner, bruk av alternative resultatmål (APMer), resultat per egenkapitalbevis samt enkelte noteopplysninger.

Finanstilsynet er av den vurdering at fondsobligasjonene tilfredstiller betingelsene for å klassifiseres som egenkapital i bankens balanse da det i henhold til låneavtalene ikke foreligger en forpliktelse til å utbetale renter.

Banken har rettet seg etter Finanstilsynets vurderinger og klassifisert fondsobligasjonene som egenkapital og foretatt nødvendige rettinger i tidligere regnskapsperioder.

Nedenfor følger en oppsummering av forhold som regnskapskontrollen har omfattet. Saken anses med dette som avsluttet.

2. Fondsobligasjoner

2.1 Faktum og bankens vurdering

I årsregnskapet for 2016 har SMN to fondsobligasjoner klassifisert som forpliktelse i balansen. Lånene på henholdsvis 500 millioner kroner og 450 millioner kroner ble utstedt 4. juni 2013 og 25. oktober 2013.

Det norske kapitaldekningsregelverket er tilpasset EUs kapitaldekningsdirektiv (CRD IV) og forordning (CRR). CRD IV og CRR er ennå ikke inkludert i EØS-avtalen, men de aktuelle bestemmelsene er tatt inn i norske regler i finansforetaksloven med forskrifter med effekt fra 30. september 2014. Allerede på et tidligere tidspunkt enn 30. september 2014 var det klart hvordan det nye kapitaldekningsregelverket ville bli. Det ble derfor gjort tilpasninger i avtalene slik at utstedte

fondsobligasjoner også før implementeringstidspunktet for forskriftsendringen, kunne oppfylle kriteriene for å bli klassifisert som kjernekapital i kapitaldekningsregelverket.

Nordic Trustee ASA som tillitsmann i det norske obligasjonsmarkedet har utarbeidet avtaler som er blitt brukt som mal blant banker som utsteder fondsobligasjoner både før og etter 30. september 2014.

SMN har nevnt at det er to kriterier som er sentrale for at en obligasjon skal vurderes som egenkapital etter IAS 32; både at det ikke skal foreligge en kontraktmessig plikt til å betale renter og at rentene ikke skal akkumuleres. Banken har lagt vekt på forståelsen av låneavtalens punkt 3.3.2. Dette punktet har to avsnitt:

Utstederen skal til enhver tid kunne kansellere obligasjonsrenter på obligasjonene.

Dersom en situasjon oppstår der utsteder ikke lenger oppfyller kapitalkrav opphører forrentningen av obligasjonene, forutsatt at dette følger av den til enhver tid gjeldende regulering (for tiden regulert i Beregningsforskriften § 3a).

Bankens vurdering har vært at disse to avsnittene må sees i sammenheng. Dersom långiver hadde ment å gi låntaker en ubetinget rett til å kansellere rente, så er andre ledd i bestemmelsen overflødig. SMN har derfor tolket låneavtalens punkt 3.3.2 slik at det er kun dersom kapitalkravene ikke er oppfylt at banken kan kansellere rentebetalinger.

Øvrige bestemmelser i avtalen som banken har sett hen til i vurderingen er punkt 3.3.5 hvor det fremkommer at rentene akkumuleres og punkt 3.6.1 hvor det fremkommer at utstederen skal betale påløpte renter på hver rentebetalingsdato. Videre har banken vist til punkt 3.3.1 hvor det fremgår at obligasjonen med renter skal ha prioritet foran egenkapital. Banken har referert til bestemmelsen i IAS 32 AG 14 som utdyper bestemmelsen i IAS 32.16C.

SMN har hatt den oppfatning at det er avtalt mellom partene at renter skal beregnes og betales, og at det er underforstått at bare i de tilfeller hvor kapitaldekningen er utilfredsstillende, kan banken stoppe rentebetalingen. Banken har opplyst at dette standpunktet ikke var åpenbart, men ut fra en samlet vurdering hvor både uklarhet i avtalen samt en viss konservatisme hensyntas, valgte man å presentere fondsobligasjonene som forpliktelse i årsregnskapet for 2016.

2.2 Finanstilsynets vurdering

Regnskapsregler knyttet til klassifisering av et finansielt instrument som egenkapital eller forpliktelse fremkommer i IAS 32 *Finansielle instrumenter – presentasjon*. Etter IAS 32.16 kan et foretak klassifisere et instrument som egenkapital bare dersom begge betingelsene i a) og b) er oppfylt:

- a) *Instrumentet inneholder ingen kontraktmessig plikt til å:*
 - 1) *Levere kontanter eller en annen finansiell eiendel til et annet foretak, eller*
 - 2) *Bytte finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser med et annet foretak på vilkår som kan være ugunstige for utstederen.*
- b) *Dersom instrumentet vil eller kan bli gjort opp i utstederens egne egenkapitalinstrumenter, må det være:*

- 1) *Et ikke-derivat som ikke inneholder noen kontraktsmessig forpliktelse for utstederen til å levere et variabelt antall av utstедers egne egenkapitalinstrumenter, eller*
- 2) *Et derivat som bare vil bli gjort opp av utstederen ved et bytte av et fast kontantbeløp eller en annen finansiell eiendel mot et fast antall av utstедers egne egenkapitalinstrumenter.*

Det foreligger ingen bestemmelse i låneavtalen at fondsobligasjonen kan gjøres opp med bankens egne egenkapitalinstrumenter, dvs. betingelsene i IAS 32.16 b) er ikke aktuelle. Det foreligger ingen kontraktsmessig plikt til å bytte finansielle eiendeler med et annet foretak på ugunstige vilkår for banken, dvs. betingelsen i IAS 32 a)2) er oppfylt. Det avgjørende punktet er om det foreligger en kontraktsmessig plikt for banken til å levere kontanter, jf. punkt a)1).

Fondsobligasjonene er evigvarende obligasjoner og kan ikke kreves innfridd av obligasjonseierne, se punkt 3.3. i avtalen. Det gjenværende spørsmålet er derfor om det foreligger kontraktsmessig plikt til å utbetale renter.

Under avtalepunktet 3.3.2 omtales renteutbetalinger i to avsnitt. Finanstilsynet er ikke enig i at disse to avsnittene må leses under ett. Etter Finanstilsynets vurdering omtaler det første avsnittet et generelt tilfelle og siste avsnitt et spesialtilfelle. Med andre ord kan banken etter første avsnitt stoppe renteutbetalingene, men dersom brudd på kapitalkravene, må renteutbetalingene opphøre, jf. andre avsnitt.

Låneavtalene fra 2013 hadde allerede hensyntatt de foreslåtte endringene i kapitaldekningsregelverket før faktisk implementering av forskriften den 30. september 2014. I punkt 3.1 i låneavtalen fremkommer det at "*Formålet med emisjonen er å styrke utstедers kapitaldekning, og at obligasjonene er tatt opp for å kunne utgjøre kjernekapital ved beregning av utstедers kapitaldekning, herunder også etter at EUs CRD IV med tilhørende forordninger og tekniske standarder er gjennomført i norsk rett.*" For å kunne tilfredsstille kravet til kjernekapital ved innføring av CRD IV og CRR, måtte det inn et vilkår om at utsteder har en ubetinget rett til å stoppe renteutbetalingene.

SMN har nevnt bestemmelsen i 3.3.5 om nedskrivningsplikt og opplyst at ved brudd i kapitaldekningen skal obligasjonene med akkumulerte renter nedskrives. Finanstilsynet vil påpeke at i avtalen står det påløpte renter som etter Finanstilsynets oppfatning er noe annet enn akkumulerte renter. Påløpte renter er renter fra siste rentedag, mens akkumulerte renter kan gå over flere renteperioder. Etter Finanstilsynets vurdering er omtalen i 3.3.5 ikke et argument som støtter at fondsobligasjonene er forpliktelse etter IAS 32.

SMN har argumentert for at disse obligasjonene har prioritet før annen egenkapital, noe som medfører at fondsobligasjoner ikke kan klassifiseres som egenkapital. Bankens referert til IAS 32 AG14C som omhandler finansielle instrumenter med innløsningsrett for innehaveren. Fondsobligasjonene har ikke innløsningsrett for innehaverne, så referansen og argumentet er ikke relevante. Det er mulig å ha ulike prioriteringsrekkefølge også innenfor kategorien egenkapital.

Videre har SMN argumentert at det er klart at renter vil bli utbetalt. Finanstilsynet er innforstått med at renter i de aller fleste tilfeller vil bli utbetalt, men utsteder har ifølge låneavtalen en ubetinget rett til å unngå å betale renter. IAS 32 er en standard hvor man skal legge til grunn

vilkårene i avtalen og det er den kontraktsregulerte plikten som er avgjørende. Dette er også trukket frem av IASB, jf. IFRIC Update november 2006 som refererer til diskusjoner i IASB juni samme år:

The Board discussed whether so-called economic compulsion should affect the classification of a financial instrument ...

The Board confirmed that such a contractual obligation could be established explicitly or indirectly, but it must be established through the terms and conditions of the instrument. Thus, by itself, economic compulsion would not result in a financial instrument being classified as a liability under IAS 32.

The Board also stressed that IAS 32 requires an assessment of the substance of the contractual arrangement. It does not, however, require or permit factors not within the contractual arrangement to be taken into consideration in classifying a financial instrument.

SMN har videre nevnt at fortsatt klassifisering som forpliktelse vil være den mest konservative presentasjonsformen, som ikke forleder brukere av regnskapet og som ikke forbedrer nøkkeltall som EK andel og rentenetto. Finanstilsynet vil påpeke at dette ikke er et selvstendig argument for klassifisering av et finansielt instrument som egenkapital eller forpliktelse.

Basert på betingelsene i låneavtalene sett opp mot vilkårene i IAS 32 er det Finanstilsynets vurdering at fondsobligasjonene skal klassifiseres som egenkapital. Banken har i henhold til låneavtalene rett til å stoppe renteutbetalingene, og betingelsene for å klassifisere instrumentene som egenkapital er oppfylt, jf. IAS 32.16.

SMN har rettet seg etter Finanstilsynets vurdering og fondsobligasjonene er klassifisert som egenkapital i regnskapet for 2017 og nødvendige omklassifiseringer i tidligere perioder er foretatt. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

3. Alternative resultatmål

Finanstilsynet følger opp at retningslinjene om alternative resultatmål (APMer) etterleves. Retningslinjene gjelder for APMer som offentliggjøres i regulert informasjon og prospekter, og det inngår i kontrollen med noterte foretaks finansielle rapportering og i kontrollen med prospekter.

Årsrapporter og halvårsrapporter er dokumenter som er omfattet av retningslinjene. Alternative resultatmål som er presentert i regnskapsdelen av rapportene, dvs. pliktige oppstillinger og noter i henhold til IAS 1.10, er imidlertid unntatt fra kravene i retningslinjene. Dersom en størrelse kun presenteres i regnskapet, vil den derfor ikke omfattes av retningslinjene. Regnskapstall som presenteres både i og utenfor regnskapet, og som ikke er definert eller spesifisert i IFRS, omfattes imidlertid av definisjonen og kravene i retningslinjene.

Finanstilsynet har påpekt at SMN i årsrapporten for 2016 presenterer flere alternative resultatmål i årsrapporten for 2016 som omfattes av retningslinjene, herunder nøkkeltall om egenkapitalbevis på side 52 og analyse av konsernregnskapet på side 166-167. Flere av nøkkeltallene som presenteres i årsrapporten er innarbeidet og allment forstått innen banksektoren. Banken må likevel være bevisst at dette er alternative resultatmål og gi nødvendig forklaring og avstemming for å etterleve retningslinjene.

SMN har svart at banken nå presenterer sine definisjoner på alternative resultatmål i et eget dokument publisert på bankens nettside, samt at avstemming og beregning av APMene vil legges ved resultatmålene ved fremtidig rapportering. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

4. Resultat per egenkapitalbevis

Finanstilsynet har stilt spørsmål knyttet til beregningen av resultat per egenkapitalbevis og utvannet resultat per egenkapitalbevis i årsregnskapet for 2016.

Det viser seg at ved en inkurie er det blitt benyttet feil tall for resultat per egenkapitalbevis. Per årsskiftet 2016 skal det ikke være noen forskjell mellom resultat og utvannet resultat ettersom banken verken har konvertible obligasjoner eller utstedte opsjoner knyttet til egenkapitalbevisene. Bankens har opplyst at ordinært og utvannet resultat per bevis skal være det samme, og feilen er korrigert i kvartalsrapportert per 30. juni 2017 med justering av sammenlignbare tall for sammenlignbare perioder i 2016.

Finanstilsynet har påpekt at dette er retting av feil og det skulle vært gitt opplysninger etter IAS 8.49. Bankens har opplyst om feilen i delårsrapporten for fjerde kvartal 2017. Videre har Finanstilsynet påpekt at det skal gis informasjon om beløpene som benyttes i teller og nevner og en avstemming av disse, jf. IAS 33.70 Bankens har gitt slik informasjon i delårsrapporten for fjerde kvartal 2017. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

5. Noteopplysninger

5.1 Overførte utlån og vedvarende engasjement

Finanstilsynet har stilt spørsmål knyttet til uklare formuleringer i note 9 om fraregning av boliglån og næringseiendoms lån til henholdsvis Sparebank 1 Boligkreditt og Sparebank 1 Næringskreditt.

Bankens har opplyst at setningen som omtaler innregning av separate eiendeler eller forpliktelse ved salg av utlån, er ment som en presisering dersom dette potensielt oppstår. Per i dag har det verken blitt skapt eller beholdt rettigheter og plikter ved salg av utlåne. SMN ser at ordlyden kan skape forvirring og vil endre teksten i denne noten i årsregnskapet for 2017. Videre vil bankens se nærmere på om opplysningskravene etter IFRS 7.42 E er oppfylt, herunder omtale av potensielle tap. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

5.2 Virkelig verdi sikring

Finanstilsynet har påpekt at det skal gis opplysninger om tap eller gevinst på sikringsinstrumentet og sikret risiko knyttet til den sikrede posten, jf. IFRS 7.24a).

SMN har opplyst at bankens sikringsaktiviteter har gitt netto gevinst/tap som har vært uvesentlig for bankens regnskap, og opplysningene har derfor ikke blitt presentert. Bankens har imidlertid opplyst at i fremtidige rapporteringer vil noteopplysningene inkludere informasjonen på bruttonivå som kreves etter bestemmelsen i IFRS 7. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

5.3 Oppkjøp og notekrav etter IFRS 3

Finanstilsynet har bedt bankens om informasjon knyttet til virksomhetskjøp i 2016 som har medført økt goodwill på 43 millioner. Videre har Finanstilsynet bedt om en forklaring på differansen mellom beløpene som presenteres i note 32 og note 40.

Banken har opplyst at differansen skyldes nedskrivning av goodwill på 5 millioner. Videre har banken opplyst at en økt goodwill på 43 millioner utgjør 0,03 % av balansesum og 5 % av anleggsmidlene og detaljert informasjon om hvert enkelt oppkjøp ikke er vesentlig for brukerne av konsernregnskapet og kan derfor utelates. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

6. Avslutning

Finanstilsynet har ikke vurdert om forholdene beskrevet over omfattes av verdipapirlovgivningens regler om informasjonsplikt, jf. vphl. § 5-2 første ledd, jf. § 3-2. Finanstilsynet legger til grunn at dette løpende vurderes av banken.

Finanstilsynet har oversendt en kopi av dette brevet til bankens valgte revisor, samt til Oslo Børs.

For Finanstilsynet

Christian Falkenberg Kjøde
seksjonssjef

Unni Persson Moseby
spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.